

Sayın Başkan, değerli üyeler, kıymetli konuklar ve kıymetli basın mensupları; hepinizi TÜSİAD Yönetim Kurulu adına saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum...

Sayın ÖZİLHAN gerçekten dünyanın ve ülkemizin önemli sorunlarına, gelişmelerine ışık tutan çok etkileyici bir konuşma yaptı, çok teşekkür ediyoruz. Ben de bu tespit ve önerileri destekleyen ve tamamlayıcı olduğunu düşündüğüm görüşlerimizi sizlerle paylaşmak isterim....

Değerli Konuklar,

27 gün sonra, hem bu yılı hem de on yılı kapayıp yeni bir yıla ve on yıla girmiş olacağız. Zaman hızla akıyor. Daha dün binyıl virüsü nedeniyle dünya batır mı diye telaşlanırken, göz açıp kapayıncaya kadar 2020'li yıllara vardık. İçinde bulunduğumuz gelişmeler bu yüzyılın akışını belirleyecek.

Bu nedenle konuşmamın önemli bir bölümünü geleceğin dünyasında bizleri nelerin beklediğine ayırmak istedim.

Değerli konuklar,

Geleceğe odaklanan bir gündemle yola devam etmemiz gerektiğini savunurken, dünyanın hemen her yerinde benzer çalışmaların yapıldığını, tüm büyük ekonomilerde 2020'lere hazırlanmak için seferberlik olduğunu biliyorum. Bu hazırlık yalnızca iktisat politikalarına odaklanmıyor. Kalkınma aslında olması gerektiği gibi toplumsal, çevresel ve siyasal boyutlarıyla ele alınıyor.

Bunun da belki en önemli nedeni insanın yeni ekonominin merkezi haline gelmesi. Yüksek teknolojiye dayalı ekonomi eğitilmiş insan istiyor. Kendini yenileyebilecek zihinsel esnekliğe ve kavrayışa sahip, bilgisini, değişen şartlara göre güncelleyen insan değer kazanıyor. Hepsinden önemlisi, geçmişte üretim faktörü olan toprak, emek, sermaye üçlüsünden ilk ikisi nitelik değiştirirken, insanların verileri big data teknolojileriyle yeni üretim paradigmasının en önemli hammaddesi haline geliyor.

Bir taraflıyla yeni teknolojiler insanlığa müthiş ufuklar açıyor. Öte yandan yeni teknolojilerle yönetim modelleri arasındaki ilişki mercek altına alınıyor: Teknolojinin hangi amaca göre kullanılacağından başlayıp, genetik bilimi, ya da yapay zeka kullanımının insanlık açısından gündeme getirdiği ahlaki sorunlara kadar bir dizi madde gündemde öne çıkmaya başlıyor.

Ne var ki, herhangi bir tartışmaya başlamadan evvel en güçlü şekilde aciliyet arz eden meseleye eğilmek zorundayız: İnsanlık iklim değişikliği ile baş etmeyi beceremediği taktirde karanlık bir geleceğe doğru yol

alacak. Yılda yaklaşık 8 milyon ton ağırlığında plastiğin denizlere karıştığını, toplamda 5 trilyondan fazla plastik parçasının gezegenimizde yüzdüğünü aklımızda tutmak zorundayız. Doğanın kendini yenileme gücünü fazlasıyla zorluyoruz. Varlığımızı borçlu olduğumuz gezegenimizi tüketmek üzereyiz. Daha doğrusu, uygarlığımızı tüketiyoruz. Zira Dünya, Güneş var olduğu sürece zaten yaşar.

Bu konularla ilgili olarak TÜSİAD bünyesinde ciddi çalışmalar yapıyoruz. İklim değişikliği ile mücadelede yol haritamızı 2017 yılında açıkladık. Ülkemizin düşük karbonlu kalkınma modeline kararlılıkla geçmesi gerektiğini belirttik. Sayın Özilhan da vurguladı. Geçen ay, Global Compact Türkiye ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği ile birlikte plastik kirliliği ile mücadeleyi bir adım öteye taşıyarak “İş Dünyası Plastik Girişimi”ni kurduk.

Çalışmalarımızın eksenini Birleşmiş Milletler 2030 hedefleri oluşturuyor. Bu yıl çalışmalarına başlayan ve başkanlığını Sayın Ümit Boyner’in üstlendiği, Hedefler İçin İş Dünyası girişimimiz önemli bir itici gücümüz. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP ve TÜRKONFED ile beraber hareket ediyoruz.

Hiç kuşku yok ki bu sorunların üstesinden gelebilmek için gelecek nesillerin iklim ve çevre konularına sahip çıkması şarttır. Bunun gerçekleşmekte olduğuna dair ilk bulgular Avrupa Parlamentosu seçimlerinde genç katılımın yükselmesi ve Yeşil partilerin kazandıkları başarıydı. İş dünyasına da gerçekten büyük bir sorumluluk düştüğüne inanıyorum. İklim değişikliği konusu gece uykularınızı kaçırıyorsa sorumlu birer girişimcisinizdir.

Değerli konuklar,

Üyesi olduğumuz BusinessEurope çalışmalarında ortaya konan bazı sonuçları burada sizinle paylaşmak istiyorum.

Hem ülke hem Türk iş dünyası olarak 2020’li yıllarda da çıkarlarımız, Avrupa Birliği’nin gidişatıyla uyum içinde olduğumuz taktirde korunacaktır.

Dünya yeni bir jeo-ekonomik düzene doğru yol alıyor. Avrupa Birliği, Çin ve ABD arasında denge sağlayıcı bir ekonomik güç olma özelliğini korumak istiyor. Avrupa Birliği’nin en önemli etkisi; dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olarak gücünü; adil ticaret ve iklim değişikliği ile mücadele yönünde kullanabilecek olmasındadır.

Avrupa artık küresel ekonomik ilişkilerinde Birleşmiş Milletler’in Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini ana odak haline getiriyor. İklim değişikliği, sosyal haklar, hukuk devleti, dijital dönüşüm gibi konular artık

uluslararası ticaret, yatırım ve finansmanda temel kriterler haline geliyor. Avrupa Birliği ile gümrük birliği anlaşmamızı bu bakış açısı ile yenileyebilirsek şirketlerimizin küresel rekabet gücüne ve ulusal kalkınmamıza da fayda sağlayabiliriz.

Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri aynı Avrupa Birliği gibi, bizim de yönümüzü belirliyor. Bu konuda daha hızlı hareket etmeliyiz. Sayın Cumhurbaşkanımızın Paris iklim anlaşmasını imzalayarak gösterdiği kararlılığımızı daha da güçlendirmeliyiz. Bilimsel temeller üzerine inşa edilen, politikalar arası tutarlılığı ve bütüncüllüğü sağlayan, katılımcı bir tutum ile hazırlanmış, uygulanabilir tedbirler içeren bir yol haritasını hızla hayata geçirmeliyiz.

Diğer yandan, ekonomide de adaletsizliklerin azaltılmasını önemseyen bir tutum da tüm dünyada ön plana çıkıyor. Dünyanın en eşitlikçi bölgesi olan Avrupa'da bile bu konu tüm ağırlığıyla gündemde. Eşitsizlikler; demokrasileri tehdit eden aşırı akımları besliyor.

Geçtiğimiz haftalarda önemli uluslararası finans kuruluşları 2020 için önceliklerini kamuoyu ile paylaştılar. Tüm bu paylaşımlarda aynı ortak noktaları görüyoruz. Ticaret savaşlarının küresel ekonomik büyümeyi baltaladığını, büyümenin çok daha kapsayıcı şekilde planlanması gerektiğini, gevşek para politikalarının sonunun yaklaştığını, bütçe ve mali politikaların bu doğrultularda tekrar ayarlanması gerekeceği mesajlarını aldık. Ayrıca büyüyen çevresel, insani ve sistematik sorunlara karşı uluslararası işbirliğinin önemi gittikçe artmaktadır. Küresel ısınmadan Fintech devrimine adaptasyon ve yaşlanan dünya nüfusunun istihdam problemlerine kadar her noktada daha fazla uluslararası işbirliğine ihtiyaç var.

Tüm bu eğilimler büyümenin kapsayıcılığının ve sürdürülebilirlik hedeflerinin her zamankinden daha önemli olacağını gösteriyor.

Değerli konuklar,

21. yüzyılın baş döndürücü, bazen tedirgin edici olan ve demokratik siyaseti olumsuz etkileyen gelişmelerini biz de toplum ve bireyler olarak hissediyoruz. İş dünyası hem ekonomideki dönüşümün, hem de buna bağlı olarak yükselen sorunların, taleplerin, ihtiyaçların birinci derecede muhatabı.

Küreselleşme vites değiştiriyor. Göstergeler tarife dışı koruma eğilimlerinin güçleneceği, bölgesel gruplaşmalar etrafında şekillenecek bir döneme girdiğimizi düşündürüyor. Hesabımızı da buna göre

yapmalıyız. Bunlarla başetmek için Avrupa Birliği ile ilişkilerimizi daha iyi ve güçlü bir düzeye, derinliğe getirmeliyiz. Karşılıklı şikayetlerimizi müzakereler yoluyla gidermeye çalışmak zorundayız.

Sayın Donald Tusk'ın, geçtiğimiz günlerde detaylı şekilde dile getirdiği gibi, Avrupa'daki gelişmeleri daha yakından okumaya ihtiyacımız var. Avrupa blok olarak Brexit konusunda çok güçlü bir duruş sergiledi. İngiltere'nin nihai kararını ve etkilerini yakın gelecekte göreceğiz. Henüz üye olmamış Balkan ülkelerinin de önümüzdeki dönemde tam üye yapılacakları görünüyor. Daha bağımsız hareket eden ve dış politikada daha güçlü olmaya çalışan bir Avrupa görüyoruz. Bu dönemde temel haklar, hukuk devleti ve bireysel özgürlük alanlarının genişlemesi yönünde atılacak adımlar bizi Avrupa'ya yaklaştıracak temel unsurlardır.

Avrupa kendini tekrar yapılandırmaya çalışıyor. Bu dönemde hem Avrupa-ABD ilişkileri, hem de Avrupa-Rusya ilişkileri tekrar tanımlanacak. Avrupa'nın ana sorusu; kendisini Rusya, Çin ve bir noktaya kadar ABD'den gelen büyük sınamalar karşısında nasıl koruyacağıdır. Bunu yapabilmek için yapısal zayıflıklarını ve eksikliklerini gidermeye çalışıyorlar. Tüm bunlar olurken; Türkiye olarak biz de Avrupa ilişkimizde ve stratejik üyelik hedefimizde ilerlemeler sağlayabiliriz. Bu ilerlemeler bizi çok daha güçlü kılacaktır.

Sayın Konuklar,

Ekonomide gözlediğimiz toparlanmanın kalıcı hale getirilmesi kısa vadede en önemli odak noktamızdır. Bunu yaparken toplumun önüne yeni ve heyecan verici, toplumsal enerjiyi harekete geçirici hedefler koymalıyız. Bunu gerçekleştirebilmek için istişareye, şeffaflığa, iletişime ve ülke kaynaklarının doğru ve verimli şekilde kullanılmasına ihtiyacımız var. 2000'li yıllarda Türkiye, dünya ile aynı dalga boyunda gitmenin ve AB sürecinin semeresini gördü. Yabancı yatırım çekti. Dünyada örnek gösterilmeye başlandı. Genç nüfusumuz geleceğe daha güvenle bakabildi.

Gelecek dediğimizde en önemli konuların başında eğitim geliyor. Eğitim sistemimiz 21. Yüzyılın gereklerine yatkın nesiller yetiştirmek üzere geliştirilmeli. Bunu, her fırsat ve ortamda vurguluyoruz. Sayın Bakanımız da aynı vurguları yapıyor. Özgürlüklerin ve yaratıcılığın öne çıkması; dijital, sosyal ve duygusal becerilerin artırılması önceliğimiz olmalıdır. Beyin göçünü durduracak toplumsal iklimi yaratmak zorundayız.

Genç bir nüfusa sahip olduğumuz için bizim açımızdan en önemli iktisadi gösterge büyümenin yanısıra işsizliktir. İşsizliğin toplumsal maliyetinin ne denli yüksek olduğunu tartışmak bile sanırım gereksizdir. Geçtiğimiz gün açıklanan büyüme rakamları artık ekonominin yıllık olarak pozitif büyümeye geçtiğini gösterdi. Ancak işsizlik oranlarımız hala tarihi olarak yüksek seviyelerde seyrediyor. Belli oluyor ki bu yılki

büyüme oranımız yüzde yarım civarında gerçekleşecektir. Önümüzdeki yıl Orta Vadeli Program yüzde 5 büyüme hedeflemiş durumda, uluslararası kuruluşların tahminleri ise şimdilik %3 civarında... Hesaplarımız yüzde 5'in altında bir büyümenin işsizliği daha da yükseltebileceğini gösteriyor. Yani yeniden büyümeye geçiş çok kritik öneme sahip. Geçen yıl krizle mücadele ederken sadece kısa vadeye değil uzun vadeye odaklanılması gerektiğine dikkat çekmiştik. Krizin, altında yatan kırılmalıklar ve yapısal sorunlarla yüzleşmek için bir fırsat olduğunu vurgulamıştık. Ekonomi büyümeye geri dönülmesine rağmen bugün yatırım ortamının iyileştiğini, kırılmalıkların sona erdiğini söylemek henüz mümkün değil. Güven ortamını yeniden tesis etmeliyiz; bunu yapmanın yolu; hukuk devleti ilkelerini gerçek anlamda uygulamaktan, rekabetçi piyasa ekonomisi ilkelerinden taviz vermemekten, para ve maliye politikalarında tutarlı ve öngörülebilir hareket etmekten geçiyor. Büyük merkez bankalarının izlediği düşük faiz politikası uygulama sınırlarına yaklaşıyor. Borç yükümüzü son dönemde hafifleten dışsal gelişmeler uzun vadede ortada olmayacaktır. Dış büyümenin de bize çok yardımcı olacağını beklemiyorum. O günlerin hazırlığını bugünden yapmalıyız.

Zira ekonomimizde yeniden dengelenme olduğundan bahsedilirken, dış borç oranımızın milli gelirin %62'si gibi daha önce hiç karşılaşmadığımız bir seviyede olduğunun bilincinde olmamız gerekiyor. Özel sektör bir miktar döviz borcu geri ödemesi yaparken, bu kez kamunun döviz ağırlıklı borçlandığını görüyoruz. Bütçe açığı bir seferlik gelirler hariç bırakıldığında %5'in üzerine çıkıyor. Herhalde bu nedenledir ki iktisadi kesimlerde tedirginlik yaratan düzenlemeler içeren yeni vergi tasarısı yeterince istişare edilmeden Meclis'ten geçirildi. Kayıtlı kesimin üzerine daha fazla yük getiren bu düzenleme, yıllardır beklediğimiz, vergiyi tabana yayacak, vergi adaletini sağlayacak ve kayıt dışılığı azaltacak reformlar içermemekte; kamu açığının süratle kapatılması gayesi taşımaktadır. Ancak vergi bazının tahrip olması, kamu açığından daha ciddi bir sorundur.

Değerli konuklar,

2006-2014 yılları arasında dünya siyasetine kentsel hareketlilik damgasını vurdu. Son aylarda önceleri Arap Baharı'nın hüznü sonu nedeniyle enerjisi sönmüş sayılan Arap toplumları olmak üzere, dünyanın dört bucağında kentli protesto hareketlerine tanıklık ediyoruz. Bu protesto hareketlerindeki ortak payda, şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik, kayırmacılığın sonlandırılması ve özgürlük alanlarının genişletilmesi talepleridir. Bunlara ek olarak daha adil bir ekonomi yönetimi talebi de güçlü şekilde dile getirilmektedir.

Hong Kong'dan Cezayir'e, Şili'den Fransa'ya kentler ve genellikle gençler kendi gelecekleriyle ilgili hareketlenmiştir. Irak ve Lübnan'da kentli toplum kendilerini hapseden mezhepçiliğe karşı dürüst siyaset

talebiyle meydanlara çıkmıştır. ABD seçimleri giderek yaklaşırken orada da geçmişe göre kimlik siyasetlerinden arınmış bir politika anlayışı kendini öne çıkarmaktadır.

Yeni ekonominin getirdiği sarsıntılara karşı, sahip oldukları ekonomik yapıların tahribatından korkan toplumlar siyasetten kendilerini korumasını, kollamasını, geleceğe hazırlamasını beklemektedir. Bu bağlamda hemen her yerde yerel yönetimler daha fazla öne çıkmaktadır.

Gerçekten de geleceğin dünyasında büyük kentler ülkelerden bile daha önemli hale gelecektir. Bugün, dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır. Bu geri döndürülemeyecek bir eğilimdir. Siyasette kentlerin ağırlığı artacaktır. Kentlilerin talepleri ister muhafazakâr ister liberal ya da solcu olsunlar birbirilerine benziyor. Kentli insanlar yerel yönetimden hizmet talep ettikleri gibi bu mekânın daha özgür, daha yeşil, daha katılımcı olmasını da beklemektedir. Hong Kong'da 1,5 milyarlık dev Çin'in tepkisine ve tehditlerine rağmen süren gösteriler ve eylemler bu enerjinin gücünü göstermektedir.

Değerli konuklar,

Dünyadaki ekonomik güç dengesi değiştiğinde bunun stratejik/jeopolitik alana da yansımaları kaçınılmazdır. 30 yıl önce Berlin Duvarı'nın yıkılması ve ardından Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle ortaya çıkan, ABD'nin mutlak hâkim sayıldığı Tek Kutuplu Dünya artık geride kaldı. ABD gücünü büyük ölçüde muhafaza etse de dünya çok kutupluluğa doğru bir eğilim içinde. Berlin Duvarı artık yok fakat yeni duvarlar hissediliyor; 21. yüzyıl meselelerine farklı bakan ideolojik duvarlar, dijital duvarlar, ticaret duvarları, göç duvarları ve sosyal kalkınma duvarları...

Ayrıca, Türkiye gibi, orta büyüklükteki devletlerin bölgesel çıkarlarının büyük güçler tarafından göz ardı edilemeyeceği bir çağda yaşıyoruz.

Bu konjonktür yeni yaklaşımlar gerektiriyor. ABD, Irak'taki büyük ve bölgenin bugünkü karmaşasının temelinde yatan fiyaskosunun ardından hem Avrupa'dan hem Ortadoğu'dan çekiliyor. Bugünkü yönetimi, daha önceki yönetimlerin ön plana çıkardığı ilke ve değerleri pek umursamadığını sürekli kanıtlarken, ilişkileri de daha çok al-ver ilişkisi tarzında yürütmeyi tercih ediyor. Böyle bir ortamda, irili ufaklı tüm güçler kendi çıkarlarına uygun olarak hamlelerini yapıyor.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafyanın güneyi kolayca durulmayacak. Ortadoğu'nun yeni güç dengesi şekillenemiyor. İran'ın güçlenmesi karşısında bölgenin Arap ülkeleri ve İsrail sert bir tavır benimsiyorlar.

Türkiye de kendi güvenliği açısından gerekli gördüğü adımları atıyor. Bunları yaparken son dönemde işbirliğini arttırdığı Rusya ile koordineli hareket etmeye devam ediyor.

Yakın müttefikimiz ABD ile ilişkilerin hayli fırtınalı bir evrede olduğunu görüyoruz. Suriye iç savaşı hararetini kaybederken, ülkemiz de geleceğe yönelik önemli tercihler yapmak durumunda. Rusya'dan alınan S400 füzeleri nedeniyle müttefiklerimizle aramızda bir sürtüşme var. Ülkemizin çıkarı, Rusya ile iyi ilişkilerini sürdürürken ait olduğu ittifakın üyeleriyle arasındaki anlaşmazlıkları aşmaktan geçiyor. Müttefiklerimiz de 15 Temmuz darbe girişiminden sonra zedelenen güven ilişkisinin tamiri için adım atmalıdır.

Değerli konuklar,

Ülkemizin yakın geleceğini kaybetmemek, 21. yüzyılın çetin rekabet ortamında kaybolmamak için somut bir yol haritasına ihtiyacımız var. Bu yolu döşeyen taşlar demokrasidir, büyümedir, istihdamdır, eğitimidir.

Konuşmamı bitirmeden önce, ülkemizin kanayan yarası olan kadına yönelik şiddet konusunda endişe ve düşüncelerimizi bir kez daha üstüne basarak paylaşmak istiyorum. Bu konu hepimiz için çok büyük üzüntü kaynağıdır. İstanbul Sözleşmesi'nin önleme, koruma, kovuşturma ve destek hükümlerinin en etkili şekilde uygulanmasını yetkililerden bekliyoruz.

Önümüzdeki yolun engelleri, sorunları büyük. Çözüm biziz; hepimiziz. Yolumuzda kararlılıkla ilerleyeceğiz.